

ПРО ОСНОВНІ АСПЕКТИ СТВОРЕННЯ ТА ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГРУПИ МІЖНАРОДНОЇ АСОЦІАЦІЇ З ПИТАНЬ ОХОРОНИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ (1995–2007 рр.)

*А. П. Пахаренко-Андерсон,
президент Української національної групи
Міжнародної асоціації з охорони інтелектуальної власності,
доктор наук у галузі права*

21 березня 2007 року під час проведення парламентських слухань на тему "Захист прав інтелектуальної власності в Україні: проблеми законодавчого забезпечення та правозастосування" учасниками було заявлено, що в незалежній Україні зроблено головне для забезпечення гарантованих Конституцією прав громадян та юридичних осіб на захист прав інтелектуальної власності, а саме створено сучасну нормативно-правову базу в сфері інтелектуальної власності, що в цілому відповідає міжнародним нормам, зокрема вимогам Угоди ТРІПС та директивам Ради ЄС, а також сформовано дієздатну інфраструктуру для забезпечення реалізації державної політики в цій сфері. Не буде перебільшенням відмітити, що значну роль в цьому процесі відіграла Українська національна група (УНГ) Міжнародної асоціації з охорони інтелектуальної власності (AIPPI).

AIPPI – найстаріша і найпрестижніша міжнародна асоціація фахівців у сфері охорони інтелектуальної власності. 8 травня 1897 року в м. Брюссель за ініціативи провідних науковців у галузі права та юристів-практиків було проведено зустріч засновників, а перший конгрес AIPPI відбувся у Відні 2–7 жовтня 1897 року. На той час асоціація мала 443 члени з 15-ти країн. Тобто, вже в кінці XIX століття охорона промислової власності мала велике значення. Паризька конвенція, як відомо, вже існувала від 1883 року, і потрібно було створити міжнародну організацію, яка б слідкувала за розвитком цієї міжнародної конвенції і допомагала розбудові правового захисту промислової власності у світі. Такою організацією стала AIPPI. Слід зауважити, що від початку свого заснування (1897 р.) і до 2001 року AIPPI називалася Міжнародною асоціацією з охорони

промислової власності (французькою – Association Internationale pour la Protection de la Propriete Industrielle). На Конгресі в Мельбурні (2001р.) змінено назву на діючу нині – Міжнародна асоціація з охорони інтелектуальної власності.

За майже 120-річне існування було дві перерви в роботі асоціації у зв'язку з подіями Першої та Другої світових воєн. Від 1946 року АІРРІ знаходиться у процесі постійного розвитку – із західноєвропейської організації вона перетворилася на дійсно міжнародну асоціацію, в роботі якої беруть участь представники Північної та Південної Америки, країн Східної Європи, Азії, Австралії та Африки. Протягом своєї довгої історії АІРРІ ухвалила понад 700 резолюцій та звітів. Представлення цих резолюцій та звітів до уваги міжнародних урядових організацій, зокрема ВОІВ, значно сприяло розвитку, вдосконаленню та гармонізації міжнародної охорони інтелектуальної власності.

Організація АІРРІ складається з 64 регіональних груп та окремих членів Асоціації загальною чисельністю понад 8 500 осіб з 100 країн світу. До числа членів асоціації входять юристи, представники у справах інтелектуальної власності, а також судді, науковці, інженери, представники крупних корпорацій.

Від самого початку існування АІРРІ мала конкретну мету, зокрема:

- розвиток міжнародних конвенцій в галузі охорони промислової власності;
- поширення дії міжнародних конвенцій на інших територіях.

Щоб цього досягнути, АІРРІ запропонувала такі методи та засоби:

- гармонізацію законів, що мають відношення до охорони промислової власності;
- проведення порівняльних юридичних досліджень;

- розповсюдження фахових публікацій;
- проведення регулярних міжнародних конференцій.

За 120 років існування АІРРІ відбулося небагато змін стосовно мети і діяльності АІРРІ. Тільки методи та засоби виконання стали більш специфічними та поширеними. Стаття 2 сучасного Статуту дозволяє АІРРІ активно впливати на міжнародні та національні закони, що стосуються охорони інтелектуальної власності.

Найважливішими міжнародними органами АІРРІ є:

- Генеральна асамблея, брати участь в якій мають право всі члени Асоціації і обов'язком якої є ухвалення та внесення змін до угод/актів;
- Виконавчий комітет, що складається з делегатів усіх груп – їх близько 300. До обов'язків цього органу входить ухвала рішень;
- Рада президентів, що складається з президентів груп та представників незалежних членів;
- Бюро, що скеровує напрями діяльності АІРРІ, до складу якого входять вісім членів, в тому числі Президент АІРРІ, який є головою Бюро, Віце-президент, Генеральний секретар та його заступник, які відповідають за адміністрування та представництво, Генеральний спікер та два його заступники, Головний скарбник, відповідальний за фінансові ресурси.

Окрім цих органів до складу Асоціації входить ряд постійних комітетів. Генеральний Секретаріат має офіс в м. Цюріх, Швейцарія.

Засідання АІРРІ

Конгрес, відкритий для всіх членів Асоціації, проводиться кожні два роки. Зазвичай його відвідують близько 2 000 членів та 1 000 су-

проводжуваних осіб. На Конгресі розглядаються нагальні питання стосовно міжнародного законодавства у сфері охорони інтелектуальної власності, а також приймаються рішення на основі консенсусу. Водночас Конгрес виступає робочим майданчиком для семінарів, які надають учасникам надзвичайно корисні навчальні можливості. Виконавчий комітет та Рада Президентів збираються щороку. AIPPI має три офіційні мови (англійську, французьку, німецьку). На конгресах організовано синхронний переклад дискусій. Всі документи випускаються також трьома мовами.

Провідні фахівці України у сфері інтелектуальної власності на четвертому році існування незалежної України не могли не порушити питання про організацію на теренах нашої держави національної групи AIPPI. 27 квітня 1995 року в м. Києві відбулися установчі збори (близько 40 осіб) Української групи AIPPI, на яких було схвалено статут і обрано бюро групи з дев'яти чоловік. Президентом Української групи AIPPI було обрано першого заступника голови Державного патентного відомства України кандидата економічних наук Володимира Лало, який перебував на цій посаді до березня 2003 року. До складу Групи увійшли патентні повірені України. Міністерство юстиції України 10 вересня 1996 року видало УНГ AIPPI як міжнародній громадській організації свідоцтво №771 про реєстрацію цього об'єднання громадян, діяльність якого поширюється на території України, Швейцарії та інших держав.

Під час проведення Конгресу AIPPI в Канаді (25–28 червня 1995 року) Виконавчий комітет AIPPI на своєму засіданні в Монреалі 26 червня одностайно вирішив визнати Українську національну групу AIPPI як національну групу Міжнародної асоціації з охорони промислової власності. Внаслідок цього рішення, як повідомив в офіційному

листі від 11.06.1996 року секретар AIPPI доктор права Мартін Лутц, члени української національної групи стали членами Міжнародної асоціації з охорони промислової власності. Делегації УНГ AIPPI на святкуванні 100-річчя AIPPI 18 квітня 1997 року у Відні була надана можливість зачитати привітання Президента України учасникам урочистих зборів Міжнародної асоціації з охорони промислової власності.

Діяльність УНГ AIPPI у 2005–2007 роках

1. Активна участь групи в роботі Громадської ради Державного департаменту інтелектуальної власності (ДДІВ) Міністерства освіти і науки України.

Від моменту створення Громадської колегії (нині Громадська рада ДДІВ) у 2005 році (згідно з наказом Державного департаменту інтелектуальної власності від 30 травня 2005 року) Українська національна група AIPPI брала активну участь у її діяльності.

Перші засідання Громадської колегії були присвячені розгляду проекту Закону України "Про охорону прав на торговельні марки, географічні зазначення і комерційні найменування". УНГ AIPPI надала детальний коментар до цього законопроекту із врахуванням світових тенденцій законотворення.

У грудні 2005 року УНГ AIPPI надала Громадській колегії ДДІВ коментар до Закону України "Про охорону прав на винаходи і корисні моделі".

У квітні 2006 року УНГ AIPPI надала коментарі стосовно проекту "Правил складання і подання заявки на знак для товарів і послуг" та "Правил проведення експертизи заявки на знак для товарів і послуг".

На останньому засіданні Громадської ради, яке відбулося 20 лютого 2007 року, присвяченому шляхам удосконалення відносин у сфері інтелектуальної власності, Група надала свої коментарі щодо проекту Закону

"Про внесення змін до деяких законодавчих актів з питань інтелектуальної власності".

2. Інформування ДДІВ щодо резолюцій засідань виконавчого комітету та конгресів АІРРІ

УНГ АІРРІ, дотримуючись політики організації, щороку надає Державному департаменту інтелектуальної власності переклади резолюцій АІРРІ, які приймаються цією організацією на засіданнях її виконавчого комітету та на чергових конгресах. АІРРІ приймає резолюції з питань спеціально створених робочих комітетів, які аналізують стан вирішення актуальних проблем у сфері охорони та реалізації прав інтелектуальної власності в різних юрисдикціях.

У 2006 році конгрес АІРРІ у Гьотенборгу прийняв резолюції з таких питань: Q189 "Внесення змін в патентну формулу після видачі патенту (в судовій і адміністративній процедурі, включно з поданням третіми особами клопотань про проведення повторної експертизи)"; Q190 "Договори у сфері прав інтелектуальної власності (договори про передачу прав і ліцензійні угоди) та треті особи"; Q 191 "Зв'язок між товарними знаками та географічними зазначеннями"; Q192 "Згода з порушенням прав інтелектуальної власності".

У жовтні 2007 року у Сінгапурі буде проходити засідання виконавчого комітету АІРРІ. До цього засідання УНГ АІРРІ готує звіти з таких питань:

- Q193 "Виділені заявки на патент, заявки з продовженням і частковим продовженням";
- Q194 "Вплив співволодіння правами ІВ на їх використання";
- Q195 "Обмеження охорони товарного знака".

Щоразу питання, які включаються до програми засідань Виконавчого комітету та

чергових Конгресів, відображають найактуальніші проблеми, з якими в той чи інший момент стикаються юристи-практики і які є спільними для ряду країн. Зрозуміло, що висновки такої впливової організації, як АІРРІ мають важливе значення при вирішенні цих проблем та можуть стати важливим орієнтиром для законодавчої влади у роботі над відповідними законопроектами.

3. Виступ від імені УНГ АІРРІ на Парламентських слуханнях "Захист прав інтелектуальної власності в Україні: проблеми законодавчого забезпечення і правозастосування".

УНГ АІРРІ підготувала огляд ключових проблем у сфері застосування законодавства щодо інтелектуальної власності та можливих шляхів їх вирішення.

4. Участь УНГ АІРРІ у спільних семінарах Польської, Німецької і Української груп АІРРІ

Починаючи від 1999 року, УНГ АІРРІ бере участь у роботі спільних семінарів польської, німецької і української груп АІРРІ. Ці семінари започатковано польською та німецькою групами, виходячи з того, що дві сусідні країни ділять не лише кордони, а й проблеми законодавчого регулювання у різних сферах правовідносин, зокрема у царині інтелектуальної власності. Згодом до участі в семінарі залучено УНГ АІРРІ.

Традиційно щороку організатором семінару виступає одна із груп, тож семінар "подорожує" між трьома країнами. Так, у 2004 році він проходив у Дюссельдорфі, у 2005 – у Гданську, у 2006 році – у Києві, у 2008 він проходитиме у Гамбургу, а у 2009, ймовірно, знову у Києві або одному з українських міст.

У 2006 році УНГ АІРРІ вперше виступила в ролі організатора семінару, що проходив у Києві у приміщенні Українського інституту

промислової власності 31 березня та 1 квітня 2006 року.

Цього ж року, зважаючи на розширення кола організаторів та тематики, яку висвітлюють його учасники, за спільним рішенням трьох груп семінар, який раніше називався Центральноєвропейським семінаром з питань промислової власності, перейменовано на Центральноєвропейський/Східноєвропейський семінар з питань промислової власності.

Представники нашої групи виступили з доповідями: Тетяна Кукшина висвітлила проблемні питання, пов'язані з входженням заявок РСТ у національну фазу в Україні, а Олександр Пахаренко розповів про проблему піратства в Україні, про актуальні проблеми захисту прав ІВ та правозастосування.

У 2007 році члени нашої групи взяли участь у семінарі в Познані. Вперше до його організації було залучено академічні кола, зокрема професорів та студентів юридичного факультету Університету Адама Міцкевича у Познані.

Співорганізатором семінару також виступила Німецько-польська асоціація юристів. Отже, семінар еволюціонує в часі, змінює свою географію і формат. Вперше він поєднав практичний і теоретичний досвід. Більше того, він окреслив не лише проблеми, з якими сьогодні стикаються практики в країнах-членах Європейського Союзу і країнах Східної Європи, а й ті проблеми, з якими, ймовірно, стикнуться власники прав і практикуючі юристи у найближчому майбутньому.

Також цього року на семінарі були присутні представники Російської групи AIRPI. Цілком ймовірно, що вони стануть постійними учасниками, а згодом і співорганізаторами семінару. Отже, семінар розширює свої кордони.

Представниками Німецької групи зауважено, що починаючи з 2006 року УНГ AIRPI виступає не як простий спостерігач, а як повноцінний співорганізатор семінару.

Важливою подією у житті УНГ AIRPI стало проведення 12 червня 2007 року засідання Бюро Групи, на якому розглянуто та вирішено низку питань, зокрема стосовно проведення загальних зборів УНГ AIRPI у жовтні 2007 року.